

TÜRKİYE TÜRKÇESİNİN ÖĞRETİMİNDE GÖRÜLEN DİL GİRİŞİMİOLAYI ÜZERİNE

A.P.Маемерова

a.mayemerova@gmail.com

Назарбаев университетінің инструкторы, PhD

Г.Т.Жиёмбаева

zgulbahram@mail.ru

А.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, халықаралық қатынастар факультетінің
аға оқытушысы, PhD

Özet: Çağdaş Türk lehçeleri aynı kökten gelmelerine rağmen, bilinen tarihî süreç içinde ekstralengüistik şartlardan dolayı, dil sisteminin her düzeyinde birbirinden biraz farklı yapılar sergilemektedir. Ancak akraba dillerin birbirini öğrenme süreçleri tamamen farklı bir dil ailesine mensup olan yabancı bir dili öğrenme süresine göre, doğal olarak, daha kısadır. Lakin dil yakınlığı sebebiyle öğrenilen dilde ana dilin etkisi bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde ortaya çıkabilir. Dil öğrenenin ana dilinin

veya daha önce edinmiş olduğu başka bir yabancı dilin etkisiyle yaptığı hatalar ve karışıklıklar dilbilimde “dil interferansı” olayı ile açıklanmaktadır. Bildiride Türkiye Türkçesini öğrenme sırasında Kazaklarda görülen ana dili etkisi, genelde ikidilli toplumlarda sıkça rastlanan ve “dil interferansı” adıyla bilinen dil girişimi açısından ele alınmaktadır. Dil girişimi genelde yazım, dilbilgisi, sesbilgisi ve sözcük bazında meydana gelebilir. Konunun dağılmaması amacıyla bildiride Türkiye Türkçesini öğrenme esnasında Kazak öğrencilerin hem yazıda, hem konuşmada en çok sergiledikleri dilbilgisel girişim incelenmekte, şekilbilgisi ve cümlebilgisi düzeyindeki hatalı örnekler ana dildeki şekilleri ile karşılaştırmalı olarak gösterilmektedir. Bildirinin, ileride akraba dillerin öğretimindeki metotların geliştirilmesinde ve birbirine yakın dillerin öğrenimini daha verimli hâle getirecek alıştırmaların oluşturulmasında faydalı olacağı düşüncesindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Kazak Türkleri, Türkiye Türkçesi, ana dili etkisi, dil girişimi, interferans

Abstract: *Despite the fact that Modern Turkic Languages have common roots, they are showing small differences in their structures laid in every level of language system caused by extra linguistic conditions of known historical processes. Just if we compare learning processes of relatively close languages with those which are completely foreign to each other, naturally the first is shorter than the latter. However, by reason of closeness between languages it becomes apparent that consciously or unconsciously, when close language is being learned it's always under certain influence of learning person's mother tongue. The person learning another language can make mistakes and confusions caused by knowledge of his or her mother language or another previously learned language and this complexity is explained by the phenomenon called as language interference. This report is about the language interference often occurring in bilingual societies, when there are influences of mother language among Kazakh nationals studying Turkish Language. Language interference usually emerges in the form of orthography, grammar, phonetics and lexicology. In order to be more specific, this report studies grammatical interference occurring in writing, speaking among Kazakh nationals learning Turkish Language, shows examples of mistaken usage in morphological and syntactical level caused by influence of mother language. We think this report will be beneficial for developing the methods of learning relatively close language and create exercises for their effective learning.*

Key words: Kazaks, Turkish, mother tongue influence, language interference

Çağdaş Türk lehçeleri aynı kökten gelmelerine rağmen, bilinen tarihî süreç içinde ekstralengüistik şartlardan dolayı, dil sisteminin her düzeyinde birbirinden biraz farklı yapılar sergilemektedir. Ancak akraba dillerin birbirini öğrenme süreçleri tamamen farklı bir dil ailesine mensup olan yabancı dil öğrenme süresine göre, doğal olarak, daha kısadır. Lakin dil yakınlığı sebebiyle öğrenilen dilde ana dilin etkisi bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde ortaya çıkabilir. Dil öğrenenin ana dilinin veya daha önce edinmiş olduğu başka bir yabancı dilin etkisiyle yaptığı hatalar ve karıştırmalar dilbilimde “dil interferansı” ya da başka bir deyişle dil girişimi olayı ile açıklanmaktadır. Dil girişimi grafik (harf), yazım, sesletim, dilbilgisi ve sözcük bazında meydana gelebilir. Konunun dağılmaması amacıyla bildiride Türkiye Türkçesini öğrenme esnasında Kazak öğrencilerin hem yazıda, hem konuşmada en çok sergiledikleri dilbilgisel girişim incelenmekte, şekilbilgisi ve cümlebilgisi düzeyindeki hatalı örnekler ana dildeki şekilleri ile karşılaştırmalı olarak gösterilmektedir.

İnterferans terimi (Latince *inter* «arasında» *veferens* «iletici, girişim» kelimelerinden), dille iletişim esnasında veya başka dili öğrenme sırasında meydana gelen dil sistemlerinin iki dillilik şartlarında kendi aralarındaki girişimi şeklinde açıklanmaktadır [1, 197]. Dilbilimde dil interferansı

terimi ilk defa Prag Lengüistik Okulu tarafından kullanılmaya başlanmıştır [2, 33]. Dillerin birbiriyle ilişkisi konusunu inceleyen araştırmacı U.Weinreich de *Yazıkoviye Kontakty* (Dil İlişkileri) adlı eserinde interferansı “*dille iletişim esnasında, iki ve daha fazla dil bilme sonucu meydana gelen dil normlarından sapma*” şeklinde açıklamaktadır [3, 22]. Rus dilbilimci N.B. Meçkovskaya ise, “*yabancı dilin özellikleri ana (temel) dilin yapısına benzetildiğinde, iki dil sisteminin interferansı yaşanır ve konuşmada yanlışlar meydana getirir*” şeklindeki açıklamalarda bulunmaktadır [4, 104]. Türk dilbilimcisi D. Aksan da interferans olayına *Diller Arasındaki İlişkilerin Bir Dilin Sözvarlığına Etkisi* başlığı altında değinmekte ve “*ikidilliliğin söz konusu olduğu durumlarda, iki dilli kimselerin konuşmalarında, dillerden birinde, ötekinin etkisiyle değişmeler olmasına dil karışması (interference) adı verilmektedir*” açıklamasında bulunmaktadır [5, 27].

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşıldığı üzere, interferans olayı, yani dil girişimi iki şekilde anlaşılmakta ve incelenmektedir: 1) iki dilli ortamlarda “bilinçaltına yerleşmiş bulunan”¹ birinci dil normlarını ikinci dile taşımak; 2) ana dili normlarını edinilen dilde kullanmak.

Dil girişimi dille iletişim esnasında meydana gelmektedir. Bilhassa akraba dil sistemlerinin öğrenilmesi sırasında ortaya çıkan bir durumdur. Yakınlık ne kadar fazlaysa, ana dilinin etkisini görme o kadar fazla olur. Öğrencilerin öğrendikleri dilde konuşma becerisi henüz tam oluşmadığından ana diline “başvurma” görülür, bu da öğrenilmekte olan ikinci dilin normları ve sisteminin bozulmasına, dil girişiminin meydana gelmesine neden olur.

Türkiye Türkçesinde interferansın karşılığı olarak “girişim” kelimesi kullanılmaktadır [6, 77]. D. Aksan interferans terimini *dil karışımı* şeklinde açıklamaktadır [5, 27]. Bildiride, *dil girişimi* şeklindeki kullanım tercih edilmiştir.

Türkiye Türkçesini temel yabancı dil olarak öğrenen ve ana dili Kazakça olan L.N. Gumilyov Avrasya Ulusal Üniversitesi Yabancı Dil Filolojisi: Türk Dili öğrencileri ile Türkoloji öğrencilerinin dil edinme süreçlerinde düzenli olarak yaptıkları dilbilgisel hatalar inceleme konusunu oluşturmaktadır. Türkiye Türkçesini öğrenme sırasında ortaya çıkan ana dili etkisi hem derslerde, hem sınav kağıtları üzerinde uygulanan gözlem metoduyla tespit edilmiştir.

Dilbilgisel Girişim

Ana dilinin dilbilgisi normları ve kurallarını öğrenen dile taşıma şeklinde açıklanan dilbilgisel girişim iki şekilde görülür: a) şekilbilgisinde ve b) cümlebilgisinde.

A. Şekilbilgisel girişim

Türkiye Türkçesini öğrenmekte olan Kazak öğrenciler başlangıçta bilinçsiz olarak en çok şekilbilgisinde hata yapmaktadırlar. Türkiye Türkçesinin gramer kurallarını henüz tam kavrayamayan öğrenciler hemen ana dilindeki kurallara başvurmaktadır. Öğrencilerin Türkiye Türkçesi ile kurdukları cümlelerde bildirme ve tasarlama kiplerinden sonra gelen şahıs eklerinde Kazak Türkçesinde kullanılan şahıs eklerini tercih ettikleri belirlenmiştir. Şahıs eklerinden sonra öğrencilerin en çok karıştırdıkları ekler arasında isim işletme eklerinden isim hâl ekleri ve kendisinden sonra iyelik eki alan sıfat-fiil ekleri yer almaktadır.

A. 1. Fiil çekim eklerinde görülen girişim

Bu tür girişim özellikle şimdiki zaman ekinde sonra gelen şahıs eklerindeki hatalı kullanımda görülmektedir. Ayrıca Kazak Türkçesinde yazıda düzlük yuvarlaklık uyumu kullanılmadığından şahıs eklerinin yuvarlak şekillerinin yerine düz şekilleri aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi yanlış olarak yerleştirilebilmektedir:

Türkiye Türkçesiyle istenilen şekil	Ana dilin etkisiyle oluşturulan hatalı şekil	Ana dildeki (Kazak Türkçesindeki) şekil
<i>oturuyor – um</i>	<i>oturuyor – mın/ oturuyor – mun</i>	<i>отырмын (otırmin)</i>
<i>geliyor-uz</i>	<i>geliyor – mız/ geliyor - muz</i>	<i>келе жатырмыз (kele jatırımız)</i>
<i>yürüyor – sunuz</i>	<i>yürüyor-sız/ yürüyor-suz</i>	<i>жүрсіз (jürsüz)</i>

Tablo 1: Şahıs Eklerinde Görülen Girişim

KT’de zamir kökenli şahıs ekleri TT’dekiler kadar aslından uzaklaşmamıştır: *-mın, -sın, -dı, -mız, -sız, -dı*. KT’nin etkisi örneklerden görüldüğü üzere daha çok teklik ve çokluk 1. şahıs ve çokluk 2. şahıs eklerinde görülür.

Emir kipinin çekiminde de teklik ve çokluk 1. şahıs eklerinde ana dilinin etkisini görmek mümkündür:

Türkiye Türkçesiyle istenilen şekil	Ana dilin etkisiyle oluşturulan hatalı şekil	Ana dildeki (Kazak Türkçesindeki) şekil
<i>al-ayım</i>	<i>al-ayın</i>	<i>алайын (alayın)</i>
<i>al-alım</i>	<i>al-ayık</i>	<i>алайық (alayıq)</i>

Tablo 2: Emir Çekiminde Görülen Girişim

A. 2. İsim çekim eklerinde görülen girişim

İsim çekimindeki hâl eklerinde KT’nin etkisi kuvvetli bir şekilde hissedilir:

A.2.1. İsme doğrudan eklenen hal eklerinde:

Türkiye Türkçesiyle istenilen şekil	Ana dilin etkisiyle oluşturulan hatalı şekil	Ana dildeki (Kazak Türkçesindeki) şekil
<i>Ankara’yı</i>	<i>Ankara’nı</i>	<i>Анкараны (Ankaranı)</i>
<i>baba-yı</i>	<i>baba-nı</i>	<i>әкені (äkeni)</i>
<i>ev-e</i>	<i>ev-ge</i>	<i>үйге (üyge)</i>
<i>kalem-le</i>	<i>kalem-men</i>	<i>қаламмен (qalammen)</i>

Tablo 3: Hâl Eklerinde Görülen Girişim

Örneklerden görüldüğü gibi çoğunlukla çağdaş Türk lehçeleriyle ortaklaşan bulunma ve çıkma hâl ekleri dışındaki belirtme, yönelme ve vasıta hâl eklerinde ana dilin etkisi görülür.

A.2.2. İyelik eklerinden sonra gelen hâl eklerinde:

Üçüncü şahıs iyelik ekinden sonra gelen hâl eklerinde de KT’ndeki eklenme sistemine göre hareket edilmektedir:

Türkiye Türkçesiyle istenilen şekil	Ana dilin etkisiyle oluşturulan hatalı şekil	Ana dildeki (Kazak Türkçesindeki) şekil
-------------------------------------	--	---

<i>anne-si-ni</i>	<i>anne-si-n</i>	<i>анасын</i> (anasın)
<i>çanta- sı- n- dan</i>	<i>çanta- sı-nan</i>	<i>сөмкесінен</i> (sömkesinen)

Tablo 4: İyelik Eklerinde Görülen Girişim

A.3. Sıfat-fiil eklerinin kullanımında görülen girişim

TT’ni öğrenen Kazak öğrencilerde sıfat-fiillerin kullanımında da ana dilin etkisi görülmektedir. TT’de –Dİk sıfat-fiil eki ile kurulan yapılar KT’de kullanılmamakta, bu ekin işlevini -GAn sıfat-fiil eki üstlendiğinden –Dİk sıfat-fiil ekinin kullanılacağı yerlere -GAn eki getirilmektedir:

Türkiye Türkçesiyle istenilen şekil	Ana dilin etkisiyle oluşturulan hatalı şekil	Ana dildeki (Kazak Türkçesindeki) şekil
<i>okuduğumuz kitap</i>	<i>(biz) okuyan kitap</i>	<i>(біз) оқыған кітап</i> (biz oqığan kitap)
<i>aldığım kalem</i>	<i>ben alan kalem</i>	<i>мен алған қалам</i> (men alğan qalam)

Tablo 5: Sıfat-Fiil Eklerinde Görülen Girişim

Yukarıdaki örneklerden anlaşıldığı üzere KT’nde sıfat-fiil eklerinden sonra şahıs ekleri getirilmemekte, hangi şahıs olduğu sıfat-fiilin önüne getirilen şahıs zamirlerinden anlaşılmaktadır.

A.4. Fiil – tamlayıcı ilişkisinde görülen girişim

Her iki lehçe aynı köke dayanmasına rağmen istem konusunda farklılıklar bulunmaktadır. Cümlenin anlaşılır olması ve düzgün kurulması bakımından fiil ve tamlayıcı ilişkisinin bilinmesi büyük önem taşımaktadır. Öğrenciler ana dilin etkisi ile bazı durumlarda Türkiye Türkçesiyle kurulan cümlelerde fiilin istediği isim hâl ekleri yerine Kazak Türkçesine uygun olan kullanımı tercih etmektedir. Türkiye Türkçesi ve Kazak Türkçesindeki fiiller genelde aynı tamlayıcılarla kullanılmasına rağmen fiiller bazen farklı hâl eklerini tercih edebilmektedir.

Türkiye Türkçesiyle istenilen şekil	Ana dilin etkisiyle oluşturulan hatalı şekil	Ana dildeki (Kazak Türkçesindeki) şekil
<i>Dün öğretmene sordum.</i>	<i>Dün öğretmenden sordum.</i>	<i>Кеше мұғалімнен сұрадым</i> (Keşe muğalimnen suradım).
<i>Derse saat sekizde başladık.</i>	<i>Dersi saat sekizde başladık.</i>	<i>Сабақты сағат сегізде бастадық</i> (Sabaqtı sağat segizde bastadıq).

Tablo 6.1: Fiil-Tamlayıcı İlişkisinde Görülen Girişim

TT’nde isim + yön.h.(-A) sor- fiilinin KT’nde isim + çıkma h.(-DAn) şekli kullanılmaktadır. *Başla-* fiilinde *deders-e başladık* şeklindeki kullanım beklenirken KT’ndeki gibi *ders-i başladık* şeklinde hem yazıda, hem konuşmada yanlış kullanılır. *Hoşlan-* ve “telefon etmek” anlamındaki *ara-* fiillerinde de karışıklık yaşanır. KT’nde *hoşlan-* fiilinin karşılığında kullanılan *umat-* fiili, belirtme hâl ekini

isterken TT’nde çıkma hâl eki kullanılır. KT’nde *ara-* fiilinin karşılığında Rusça’dan giren “zvonda-” fiili ile yönelme hâl eki kullanılır.

Türkiye Türkçesiyle istenilen şekil	Ana dilin etkisiyle oluşturulan hatalı şekil	Ana dildeki (Kazak Türkçesindeki) şekil
<i>Ondan hoşlandım.</i>	<i>Onu hoşlandım.</i>	<i>Оны ұнаттым</i> (Onı unattım).
<i>Fatma’yı aradım.</i>	<i>Fatma’ya aradım.</i>	<i>Фатмаға звондадым</i> (Fatmağa zvondadım).

Tablo 6.2: Fiil-Tamlayıcı İlişkisinde Görülen Girişim

B. Cümlebilgisel girişim

Türkiye Türkçesi ve Kazak Türkçesi yapı ve köken olarak ortak dil ailesine mensup olduğundan cümlebilgisi bazındaki karışıklığa sık rastlanmamaktadır. Eğitim dili Rusça olmuş olan öğrencilerde cümle öğelerinin hatalı kullanımı daha çok görülür: *Ben gittim sinemaya* şeklinde. Kazak öğrencilerin Türkiye Türkçesi ile kurdukları cümlelerde cümle öğeleri düzgün kullanılmakla birlikte, kelime gruplarında ana diline dayanma görülür. Cümlebilgisel girişim olarak edat grubunda ve sıfat tamlamalarındaki yanlış kullanımlar tespit edilmektedir.

B.1. Edat grubundaki girişim

Cümle içindeki edat grubu öğeleri öğrencilerin ana dili etkisiyle hatalı veya eksik olarak kullanılmaktadır. Aşağıdaki tabloda her iki lehçedeki zamirlerin çekim edatlarıyla kullanım özellikleri verilmiştir.

Türkiye Türkçesi	Kazak Türkçesi
şahıs zamiri + ilgi hâli + <i>için/ gibi / kadar</i> (3.şahıs çokluk dışındakiler)	şahıs zamiri + <i>үшін / сияқты / тәрізді</i> (üşin / sıyaqtı / tärizdi)

Tablo 7: Zamirlerin Çekim Edatlarıyla Kullanımı

Türkiye Türkçesinde çekim edatının önündeki şahıs zamirlerinden sonra ilgi hâli kullanılırken, Kazak Türkçesinde zamirler yalın hâldedir. Bundan dolayı aşağıdaki yanlış kullanımlar ortaya çıkabilmekte:

Türkiye Türkçesiyle istenilen şekil	Ana dilin etkisiyle oluşturulan hatalı şekil	Ana dildeki (Kazak Türkçesindeki) şekil
<i>Benim için önemli.</i>	<i>Ben için önemli.</i>	<i>Мен үшін маңызды</i> (Men üşin manızdı)
<i>Senin gibi yapamam.</i>	<i>Sen gibi yapamam.</i>	<i>Сен сияқты істей алмаймын.</i> (Sen sıyaqtı istey almaımın)
<i>Onun kadar çok okumadım.</i>	<i>O kadar çok okumadım.</i>	<i>Ол сияқты көп оқымадым.</i> (Ol sıyaqtı köp okumadım)

Tablo 8: Edat grubundaki şahıs zamirlerinin yanlış kullanımı

B.2. Sıfat tamlamasındaki girişim

B.2.1. Tamlayanı sıfat olan sıfat tamlamasındaki girişim

Bu tamlamada genelde tamlayan ve tamlanan arasına getirilen *bir* sıfatının düşürülmesi sözkonusudur. *Bir* sıfatı Kazak Türkçesindeki sıfat tamlamalarında nadir olarak kullanıldığından, öğrenciler tarafından oluşturulan Türkiye Türkçesi örneklerinde de hiç kullanılmamaktadır:

Türkiye Türkçesiyle istenilen şekil	Ana dilin etkisiyle oluşturulan şekil	Ana dildeki (Kazak Türkçesindeki) şekil
<i>Bu cümle güzel bir örnekmış.</i>	<i>Bu cümle güzel örnekmış.</i>	<i>Бұл сөйлем жақсы мысал екен</i> (Bul söylem jaqsı misal eken).
<i>Ayşe nasıl bir kız?</i>	<i>Ayşe nasıl kız?</i>	<i>Айше қандай қыз?</i> (Ayşe qanday qız?)

Tablo 9: Sıfat tamlamasında *bir* sıfatının düşürülmesi

B.2.3. Tamlayanı sıfat-fiil veya sıfat-fiil grubu olan sıfat tamlamasındaki girişim

Tamlayanı sıfat-fiil veya sıfat-fiil grubu olan sıfat tamlamasında Kazak Türkçesinin etkisi kuvvetli bir şekilde hissedilir. Türkiye Türkçesindeki sıfat-fiil eklerinden sonra iyelik eki eklenebilirken, Kazak Türkçesindeki sıfat-fiil eklerinden sonra eklenmez. Kazak Türkçesinde şahıs belirtmek için sıfat-fiilin önüne şahıs zamiri getirilir. Türkiye Türkçesinde fiilden geçici sıfatlar türeten *-Dik* eki işlek olarak kullanılan sıfat-fiil eklerindedir. Kazak Türkçesinde bu ekin karşılığında *-ған,-ген,-қан,-кен* (-ğan, -gen, -qan, -ken) eki kullanılmaktadır. Kazak Türkçesindeki *-ған,-ген,-қан,-кен* (-ğan, -gen, -qan, -ken) eki Türkiye Türkçesindeki *-Dik, -An, -mİş* sıfat-fiil eklerini karşılayabilen işlek eklerden biri olduğundan Türkiye Türkçesiyle kurulan cümlelerde bu üç ekin yerine Türkiye Türkçesindeki şekli ile (-An) hatalı olarak kullanılmaktadır.

Türkiye Türkçesiyle istenilen şekil	Ana dilin etkisiyle oluşturulan hatalı şekil	Ana dildeki (Kazak Türkçesindeki) şekil
<i>Biraz önce açtığım kapı kapandı.</i>	<i>Biraz önce açan kapı kapandı.</i>	<i>Жаңа ғана мен ашқан есік жабылып қалды</i> (Jaña ғana men aşqan esik jabılıp qaldı).
<i>Birlikte dolaştığımız yerden geçiyorum.</i>	<i>Birlikte dolaşan yerden geçiyorum.</i>	<i>Бірге қыдырған жерден өтін бара жатырмын</i> (Birge qıdırğan jerden ötip bara jatırmin).

Tablo 10: Sıfat-fiil eklerinin yanlış kullanımı

Sonuç olarak, dil öğretiminde dil girişimi olayının belirli bir süre kaçınılmaz bir olgu olarak karşımıza çıktığını belirtmek mümkündür. Yabancı dili öğrenen, öğrenmekte olduğu dilin yapısını ana dilinin yapısıyla karşılaştırmaya çalışacaktır. Zorlandığı durumlarda, başka deyişle, öğrendiği dildeki yapıları belleğine henüz tam yerleştiremediğinden, ana diline başvurmaya, ana dildeki yapıları kullanmaya başlayacaktır. Dolayısıyla akraba dillerin öğretiminde şekilbilgisi ve cümlebilgisi

düzeyinde benzer ve farklı yapıların öğretici tarafından bilinmesi yararlı olacağı kanaatindeyiz. Dil öğretene uzmanın akraba dillerin her ikisine vakıf olması da derslerde karşılaştırmalı çalışmaların yapılmasında büyük kolaylık sağlayacaktır. Türk lehçelerinin öğretiminde karşılaştırmalı yöntem en çok kullanılan metotlardan olmalıdır. Bundan dolayı bildiride verilen örnekler de her iki lehçedeki şekilleriyle karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Derslerde ana dilde ve öğrenilen dilde, farklı ve benzer olan yapılar vurgu yapılması da dil öğretimini daha verimli hâle getirebilir. Öğrencilerin derslerde yapabileceği tipik hataların önceden bilinmesi, dil girişiminin daha aza indirilmesi ve bazı durumlarda önlenmesini sağlayacak, akraba dillerin öğretimi yönünde yapılan yöntem araştırmalarında faydalı olacaktır.

Öneri olarak aşağıdaki hususları belirtmek mümkündür:

1. Lehçelerin öğretimi sırasında görülen tipik hatalar tespit edilmeli;
2. Hataların (dil girişiminin) sıklık dereceleri belirlenmeli;
3. Hatalar ses, sesletim, yazım, şekil, cümle ve anlam bakımından sıklık derecelerine göre tasnif edilmeli;
4. Ders kitaplarına alınacak alıştırmalar tasnif edilmiş dil girişimi olayı dikkate alınarak hazırlanmalı;
5. Çok sık yapılan hatalar ana dildeki örnekleri ile karşılaştırmalı olarak gösterilmeli;
6. Çok sık yapılan hataların önlenmesi açısından derslerde çeviri yöntemi de kullanılabilir.

Kaynaklar

1. Ahmanova O.S. *Lingvistiçeskiy Entsiklopediçeskiy Slovar*. - Moskova, 1990.
2. Vogt H. *Actes du VIe Congres International des linguistes*. - Paris, 1948.
3. Weinreich U. *Yazıkoviye Kontaktı*. – Kiyev: , Vişa Şkola, 1979.
4. Meçkovksya N.B., *Sotsiyalnaya Lingvistika*. - Moskova: Aspekt Press, 1996.
5. Aksan D. *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*. - Ankara:TDK Yayınları, 2000.
6. Pamir D. *Dictionary of Linguistic Terms*. - İstanbul: Multilingual Yayınları, 2001.